DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 15 april 2010 *

I mål C-542/08,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Verwaltungsgerichtshof (Österrike) genom beslut av den 12 november 2008, som inkom till domstolen den 4 december 2008, i målet

**Friedrich G. Barth**

mot

**Bundesministerium für Wissenschaft und Forschung,**

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.-C. Bonichot samt domarna C. Toader, C.W.A. Timmermans (referent), P. Kūris och L. Bay Larsen,

* Rättegångsspråk: tyska.

generaladvokat: Y. Bot,
justitiesekreterare: enhetschefen M.-A. Gaudissart,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 4 februari 2010,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Friedrich G. Barth, genom Laurer och Arlamovsky, Rechtsanwälte,

— Österrikes regering, genom E. Riedl, i egenskap av ombud,

— Tjeckiens regering, genom M. Smolek, i egenskap av ombud,

— Frankrikes regering, genom G. de Bergues, B. Cabouat och A. Czubinski, samtliga i egenskap av ombud,

— Italiens regering, genom I. Bruni, i egenskap av ombud, biträdd av F. Arena, avvocato dello Stato,

— Polens regering, genom M. Dowgielewicz, i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom V. Kreuschitz och G. Rozet, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

**Dom**

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 39 EG, artikel 7.1 i rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen (EGT L 257, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 33) och effektivitetsprincipen.

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Friedrich G. Barth och Bundesministerium für Wissenschaft und Forschung (vetenskaps- och forskningsministeriet) angående ett beslut, där Friedrich G. Barths ansökan om särskilt tjänsteårstillägg förklarats vara preskriberad till viss del.

## Tillämpliga bestämmelser

*Gemenskapslagstiftningen*

3 Artikel 7.1 i förordning nr 1612/68 har följande lydelse:

”En arbetstagare som är medborgare i en medlemsstat får inom en annan medlemsstats territorium inte på grund av sin nationalitet behandlas annorlunda än landets egna arbetstagare i fråga om anställnings- och arbetsvillkor, speciellt vad avser lön, avskedande och, om han eller hon skulle bli arbetslös, återinsättande i arbete eller återanställning.”

*Den nationella lagstiftningen*

4 I 50a § punkt 1 i 1956 års lönelag (Gehaltsgesetz 1956, nedan kallad GehG), i dess lydelse enligt den lag som offentliggjorts i BGBl. I, 109/1997, föreskrivs följande:

”En … universitetsprofessor … som i 15 år tjänstgjort som professor vid österrikiska universitet … och som under fyra år har erhållit det tjänsteårstillägg som föreskrivs i 50 § punkt 4 kan, från och med det datum då dessa två villkor är uppfyllda, begära ett särskilt tjänsteårstillägg som ska beaktas vid beräkningen av ålderspensionen, vilket till sitt belopp motsvarar det tjänsteårstillägg som föreskrivs i 50 § punkt 4.”

5 Genom den lag som offentliggjorts i BGBl. I, 130/2003, tillkom en punkt 4 i 50a § GehG. Denna punkt har följande lydelse:

”Vid beräkningen av tjänstgöringstiden på 15 år enligt punkt 1 ska även följande beaktas:

1) [L]ikvärdiga tjänstgöringsperioder efter den 7 november 1968 vid ett universitet i en stat som numera är part i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller vars efterträdare numera är part i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

…”

6 I 13b § punkt 1 GehG, i den lydelse som var tillämplig vid tidpunkten för Friedrich G Barths utnämning (BGBl. 318/1973), föreskrivs följande:

”Rätten till en förmån preskriberas om den inte görs gällande inom tre år efter det att den tjänst på vilken anspråket grundas tillhandahölls eller den utgift på vilken anspråket grundas uppstod.”

7 169a § lades till GehG genom en lag som offentliggjordes i BGBl. I, 130/2003. Nämnda bestämmelse har följande lydelse:

”1. Om en tjänstgörande eller pensionerad universitetsprofessor eller en professor emeritus uppvisar tjänsteperioder enligt 50a § fjärde stycket i dess lydelse enligt förbundslagen i BGBl. I, 130/2003, som ska beaktas på grund av den nämnda lagen, ska det särskilda tjänsteårstillägget på dennes ansökan anpassas i motsvarande mån i enlighet med 50a § GehG. Om dessa förutsättningar är uppfyllda har vidare förutvarande universitetsprofessorer rätt att ansöka … .

2. Anpassningen av det särskilda tjänsteårstillägget enligt punkt 1 gäller retroaktivt, dock tidigast från och med den 1 januari 1994.

3. Ansökningar enligt punkt 1 kan framställas till och med den 30 juni 2004.

4. För rätt till lön och pension vid tillämpningen av punkt 1 som uppkommer för perioder före den 1 juli 2004 ska den treåriga preskriptionsfristen i 13b § i denna lag … inte tillämpas på perioden mellan den 30 september 2003 och den 30 juni 2004."

**Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna**

8 Följande framgår av beslutet om hänskjutande. Friedrich G. Barth är tysk medborgare och arbetade från och med den 1 januari 1975 till den 28 februari 1987 som universitetsprofessor vid Johann Wolfgang Goethe-universitetet i Frankfurt am Main (Tyskland). Från och med den 1 mars 1987 utnämndes han till ordinarie universitetsprofessor vid universitetet i Wien. Genom denna utnämning förvärvade Friedrich G. Barth österrikiskt medborgarskap.

9 Den tid som Friedrich G. Barth tjänstgjort vid universitetet i Frankfurt am Main beaktades inte vid beräkningen av det särskilda tjänsteårstillägget enligt 50a § punkt 1 GehG, och han tilldelades inte något sådant tillägg.

10 Till följd av EG-domstolens dom av den 30 september 2003 i mål C-224/01, Köbler (REG 2003, s. I-10239), ändrade den österrikiska lagstiftaren GehG genom en lag som offentliggjordes i BGBl. I, 130/2003. Friedrich G. Barth begärde därefter, genom en skrivelse av den 2 mars 2004 till universitetet i Wien, att universitetet skulle

justera hans särskilda tjänsteårstillägg på så sätt att hans tjänstgöring vid universitetet i Frankfurt am Main lades till grund för beräkningen. I det beslut som meddelades till följd av nämnda begäran fastställdes i 1 § att Friedrich G. Barth sedan den 1 januari 1994 kunde göra gällande det särskilda tjänsteårstillägget på grund av beaktandet av nämnda tjänstgöringsperiod. I 2 § i nämnda beslut fastställdes dock att justeringen av detta tillägg enligt 1 § hade verkan, såvitt avser lönen, från och med den 1 oktober 2000.

11 Friedrich G. Barth överklagade nämnda beslut till Verwaltungsgerichtshof. Han framförde därvid endast kritik mot 2 § i beslutet, men han anmärkte inte mot det datum som anges i 1 § vid vilket han kunde göra gällande justering av det särskilda tjänsteårstillägget. Han gjorde huvudsakligen gällande att tillämpningen i 2 § av preskriptionsregeln inte är förenlig med gemenskapsrätten, särskilt inte artikel 39 EG.

12 Verwaltungsgerichtshof fann att målets lösning kräver att gemenskapsrätten tolkas, och den beslutade därför att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

”1) Utgör tillämpningen av en preskriptionsregel som föreskriver en preskriptionsfrist på tre år för särskilda tjänsteårstillägg, i ett fall som det förevarande, när en migrerande arbetstagare gått miste om denna förmån på grund av att den dåvarande nationella lagstiftningen före EG-domstolens dom i det ovannämnda målet Köbler var oförenlig med gemenskapsrätten, en indirekt diskriminering av migrerande arbetstagare i den mening som avses i artikel 39 EG och i artikel 7.1 i förordning … nr 1612/68 eller en inskränkning i den fria rörligheten för arbetstagare som föreskrivs i dessa bestämmelser?

2) För det fall den första frågan besvaras jakande, utgör artikel 39 EG och artikel 7.1 i förordning … nr 1612/68 hinder mot att, i ett fall som det förevarande, tillämpa en sådan preskriptionsregel när en migrerande arbetstagare gått miste om särskilt tjänsteårstillägg, eftersom den dåvarande nationella lagstiftningen före EG-domstolens dom i det ovannämnda målet Köbler var oförenlig med gemenskapsrätten?

3) Strider det, i ett fall som det förevarande, mot effektivitetsprincipen att tillämpa en preskriptionsregel som föreskriver en preskriptionsfrist på tre år när särskilda tjänsteårstillägg som nekats på grund av klart formulerade nationella bestämmelser i strid med gemenskapsrätten görs gällande retroaktivt?”

**Prövning av tolkningsfrågorna**

13 EU-domstolen kommer att pröva frågorna tillsammans. Den nationella domstolen har ställt dessa frågor för att få klarhet i huruvida unionsrätten utgör hinder mot en lagstiftning som den som är aktuell i målet vid den nationella domstolen, enligt vilken en treårig preskriptionsfrist gäller för ansökningar om särskilt tjänsteårstillägg som en arbetstagare som utövat sin rätt till fri rörlighet – innan EG-domstolen meddelade sin dom i det ovannämnda målet Köbler – har gått miste om på grund av en nationell lagstiftning som inte var förenlig med gemenskapsrätten.

14 I domen i det ovannämnda målet Köbler slog domstolen fast att artikel 39 EG och artikel 7.1 i förordning nr 1612/68 ska tolkas så, att de utgör hinder för att i enlighet med en sådan bestämmelse som 50a § GehG, i dess lydelse före ändringen genom den

lag som offentliggjordes i BGBl. I, 130/2003, bevilja särskilt tjänsteårstillägg endast för universitetsprofessorer som tjänstgjort femton år vid österrikiska universitet.

15 Av beslutet om hänskjutande framgår att Republiken Österrike har följt domen i det ovannämnda målet Köbler genom den lag som offentliggjordes i BGBl. I, 130/2003. Genom denna lag kompletterades 50a § GehG med en punkt 4, vars lydelse framgår av punkt 5 i förevarande dom. En ansökan om särskilt tjänsteårstillägg till följd av denna lagändring omfattas av en treårig preskriptionsfrist enligt 13b § punkt 1 GehG. Denna frist kan i förekommande fall förlängas med nio månader enligt 169a § punkt 4 GehG.

16 Domstolen påpekar att en sådan preskriptionsfrist är en processuell reglering som reglerar ett förfarande som finns till för att skydda enskildas rättigheter enligt unionsrätten (som Friedrich G. Barth under de omständigheter som råder i målet vid den nationella domstolen). Unionsrätten reglerar dock inte frågan huruvida medlemsstaterna under sådana omständigheter får föreskriva en preskriptionsfrist.

17 Det är således i varje medlemsstats interna rättsordning som en sådan processuell reglering ska anges, under förutsättning att denna inte är mindre förmånlig än dem som avser liknande anspråk som grundar sig på nationell rätt (likvärdighetsprincipen) eller gör det i praktiken omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av unionsrätten (effektivitetsprincipen) (se, för ett liknande resonemang, dom av den 17 november 1998 i mål C-228/96, Aprile, REG 1998, s. I-7141, punkt 18 och där angiven rättspraxis).

18 Domstolen kommer därmed att pröva Verwaltungsgerichtshofs tolkningsfrågor mot bakgrund av dessa båda principer.

19 Beträffande likvärdighetsprincipen ska det erinras om att enligt fast rättspraxis krävs det enligt denna princip att alla regler avseende en talan ska tillämpas på samma sätt på en talan som grundar sig på ett åsidosättande av unionsrätten som på en liknande talan som grundar sig på ett åsidosättande av nationell rätt (dom av den 26 januari 2010 i mål C-118/08, Transportes Urbanos y Servicios Generales, REG 2010, s. I-635, punkt 33 och där angiven rättspraxis).

20 Vid prövningen av huruvida likvärdighetsprincipen har iakttagits i målet vid den nationella domstolen, kommer EU-domstolen således att undersöka om det – utöver en preskriptionsregel som den som är aktuell i det nationella målet och som är tillämplig på förfaranden som är avsedda att i nationell rätt skydda de rättigheter som enskilda har enligt unionsrätten – finns en preskriptionsregel som är tillämplig på nationella förfaranden och om de två preskriptionsreglerna, utifrån deras föremål och grundläggande delar, kan anses likna varandra (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 maj 2000 i mål C-78/98, Preston m.fl., REG 2000, s. I-3201, punkt 49, och domen i det ovannämnda målet Transportes Urbanos y Servicios Generales, punkt 35).

21 Domstolen påpekar emellertid inledningsvis att, såsom framgår av de handlingar som inkommit till domstolen, en preskriptionsregel som den som föreskrivs i 13b § GehG är tillämplig på såväl förfaranden som är avsedda att i nationell rätt skydda de rättigheter som enskilda har enligt unionsrätten som nationella förfaranden. De preskriptionsregler som är tillämpliga på var och en av dessa båda förfarandeformer är således identiska.

22 I likhet med vad som gjorts gällande av de regeringar som inkommit med yttranden till domstolen, finner domstolen dessutom att det undantag som följer av en sådan bestämmelse som 169a § punkt 4 GehG (som gör det möjligt att förlänga preskriptionsfristen med nio månader) enbart är tillämpligt på förfaranden som är avsedda att enligt nationell rätt skydda rättigheter som enskilda har enligt unionsrätten.

23 Friedrich G. Barth och Europeiska kommissionen har emellertid gjort gällande att enligt 169a § punkt 1 GehG måste universitetsprofessorer som åtminstone delvis tjänstgjort vid universitet i andra medlemsstater än Republiken Österrike – till skillnad från vad som gäller professorer som under hela yrkeslivet endast tjänstgjort i Österrike – inkomma med en ansökan om ett särskilt tjänsteårstillägg. Detta innebär enligt Friedrich G. Barth och kommissionen att en sådan preskriptionsregel som den i det aktuella målet har ett tillämpningsområde som är – vad gäller förfaranden som är avsedda att enligt nationell rätt skydda de rättigheter som enskilda har enligt unionsrätten – större än tillämpningsområdet för nationella förfaranden.

24 Friedrich G. Barth och kommissionen anser nämligen att nämnda preskriptionsregel endast i sällsynta fall har verkan när det gäller professorer som under hela yrkeslivet endast tjänstgjort i Österrike. Detta kan särskilt vara fallet exempelvis när berörda personer till följd av misstag inte beviljats löneförmåner och då dessa underlåtit att i tid ge in en begäran om omprövning. Vad däremot gäller professorer som åtminstone delvis tjänstgjort vid universitet i andra medlemsstater än Republiken Österrike, har denna preskriptionsregel tillämpats på ett systematiskt sätt.

25 Domstolen finner emellertid att detta inte kan leda till slutsatsen att det i själva verket finns två preskriptionsregler som inte ska anses likna varandra.

26 I likhet med vad som gjorts gällande av den österrikiska, den italienska och den polska regeringen finner domstolen nämligen följande. Det är inte bara professorer som åtminstone delvis tjänstgjort vid universitet i andra medlemsstater än Republiken Österrike som måste ge in en ansökan, utan detta gäller även för professorer som under hela yrkeslivet endast tjänstgjort i Republiken Österrike och vars särskilda tjänsteårstillägg inte har beräknats på ett korrekt sätt. Alla de professorer vars särskilda tjänsteårstillägg har beräknats på ett felaktigt sätt och som vill att denna

felberäkning ska rättas till måste således inge en ansökan därom. Detta gäller oavsett om det är nationell rätt som tillämpats på ett felaktigt sätt, eller om det är unionsrätten – som behöriga myndigheter borde ha tillämpat direkt – som tillämpats på ett felaktigt sätt.

27 En sådan preskriptionsregel som den som gjorts gällande mot Friedrich G. Barth i målet vid den nationella domstolen kan således inte anses strida mot likvärdighetsprincipen.

28 Vad gäller effektivitetsprincipen har domstolen bekräftat att det är förenligt med unionsrätten att det av rättssäkerhetshänsyn till skydd för både den berörde och den berörda myndigheten fastställs rimliga tidsfrister för att väcka talan. Sådana tidsfrister kan nämligen inte medföra att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som följer av unionsrätten. I detta avseende förefaller en nationell preskriptionstid på tre år rimlig (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Aprile, punkt 19, och dom av den 24 mars 2009 i mål C-445/06, Danske Slagterier, REG 2009, s. I-2119, punkt 32 och där angiven rättspraxis).

29 I och med att domstolen inte fått kännedom om några särskilda omständigheter, kan en sådan treårig preskriptionsregel som den som gjorts gällande mot Friedrich G. Barth och som kan förlängas med nio månader således inte anses strida mot effektivitetsprincipen.

30 Denna tolkning påverkas inte av att domen i det ovannämnda målet Köbler har rättsverkan från och med den dag då den tolkade regeln trädde i kraft, i och med att domstolen inte begränsade domens rättsverkan i tiden. Tillämpningen av en processuell regel – såsom preskriptionsfristen i målet vid den nationella domstolen – får nämligen inte förväxlas med begränsningen av rättsverkningarna av en dom som

domstolen har meddelat i samband med tolkningen av en unionsbestämmelse (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 september 1998 i mål C-231/96, Edis, REG 1998, s. I-4951, punkterna 17 och 18).

31 Friedrich G. Barth och kommissionen har emellertid påpekat att den österrikiske lagstiftaren, genom en tydlig lagbestämmelse, föreskrivit att tjänstgöringsperioder vid universitet i andra medlemsstater än Republiken Österrike inte skulle beaktas.

32 De menar att universitetsprofessorer som styrker tjänstgöringsperioder vid utländska universitet kan räkna med att få avslag på sina ansökningar om att få tillgodoräkna sig dessa perioder med avseende på det särskilda tjänsteårstillägget. Således har den österrikiske lagstiftaren agerat på ett sådant sätt som kan avhålla universitetsprofessorer som i princip har rätt till detta tjänsteårstillägg från att i tid ge in ansökningar i detta avseende.

33 Domstolen finner emellertid att unionsrätten inte förbjuder en medlemsstat att uppställa en preskriptionsfrist för ansökningar om sådant särskilt tjänsteårstillägg som det som är aktuellt i det nationella målet och som i strid med unionsrätten inte beviljats, även om denna medlemsstat inte har ändrat de nationella reglerna i syfte att göra dem förenliga med unionsrätten. En annan bedömning ska göras enbart om de nationella myndigheternas agerande, tillsammans med en preskriptionsfrist, leder till att en person till fullo fråntas möjligheten att göra gällande sina rättigheter vid de nationella domstolarna (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Aprile, punkterna 43 och 45).

34 Det har dock inte framkommit att någon sådan omständighet är för handen i målet vid den nationella domstolen.

35 I synnerhet är det så att en preskriptionsfrist inte innebär att en person som Friedrich G. Barth rätt och slätt fråntas rätten till ett tillägg som nekats honom i strid med unionsbestämmelserna (se, analogt, dom av den 2 februari 1988 i mål 309/85, Barra m.fl., REG 1988, s. 355, punkt 19, svensk specialutgåva, volym 9, s. 325, och av den 9 februari 1999 i mål C-343/96, Dilexport, REG 1999, s. I-579, punkt 37).

36 Det framgår inte heller av handlingarna i målet att anledningen till att en sådan preskriptionsfrist gjorts gällande mot Friedrich Barth skulle ha varit att de behöriga nationella myndigheterna uppsåtligen gett honom felaktiga upplysningar (se, analogt, dom av den 1 december 1998 i mål C-326/96, Levez, REG 1998, s. I-7835, punkt 34). I likhet med vad som gjorts gällande av den franska regeringen, finner domstolen att den omständigheten att det tidigare fanns en klar och gemenskapsrättsstridig lagstiftning inte kan likställas med att myndigheterna gett honom felaktiga upplysningar, vilket – i strid med vad som framgår av punkt 33 ovan – skulle omöjliggöra varje tillämpning av en preskriptionsfrist under sådana omständigheter som de som råder i målet vid den nationella domstolen.

37 I den del frågorna även gäller tolkningen av artikel 39 EG och artikel 7.1 i förordning nr 1612/68, finner domstolen – av samma skäl som i punkterna 21–26 ovan – att tillämpningen av en preskriptionsfrist under de omständigheter som råder i målet vid den nationella domstolen inte kan anses utgöra en indirekt diskriminering av en arbetstagare i den mening som avses i dessa bestämmelser.

38 Sådana universitetsprofessorer som Friedrich G. Barth ska nämligen anses befinna sig i en liknande situation som universitetsprofessorer som under hela yrkeslivet endast tjänstgjort i Österrike och vars särskilda tjänsteårstillägg inte beräknats på ett korrekt

sätt utifrån nationella bestämmelser. Dessa båda kategorier av universitetsprofessorer behandlas nämligen på samma sätt.

39 Det framgår inte heller att tillämpningen av en preskriptionsfrist under de här aktuella omständigheterna i sig utgör en inskränkning i den fria rörligheten för arbetstagare i den mening som avses i artikel 39 EG. När det blir aktuellt att tillämpa preskriptionsfristen får nämnda frist nämligen verkningar för möjligheten att beviljas särskilt tjänsteårstillägg för en period som helt och hållet ligger i förfluten tid. Härav följer att preskriptionsfristen inte kan hindra eller avhålla en arbetstagare som Friedrich G. Barth från att utöva sin rätt till fri rörlighet. Möjligheten att beviljas nämnda tillägg för förfluten tid är nämligen inte beroende av arbetstagarens val att utöva sina rättigheter (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 januari 2000 i mål C-190/98, Graf, REG 2000, s. I-493, punkt 24).

40 Det finns för övrigt inte något som tyder på att tillämpningen av en preskriptionsfrist under de här aktuella omständigheterna vid en viss tidpunkt i förfluten tid hade kunnat hindra eller avhålla en arbetstagare som Friedrich G. Barth från att utöva sin rätt till fri rörlighet. Såsom framgår av domen i det ovannämnda målet Köbler så var det själva beslutet att inte bevilja något särskilt tjänsteårstillägg – då arbetstagaren utövade sin rätt till fri rörlighet – som utgjorde en inskränkning i den fria rörligheten för arbetstagare i den mening som avses i artikel 39 EG.

41 Mot denna bakgrund ska tolkningsfrågorna besvaras enligt följande. Unionsrätten utgör inte hinder mot en lagstiftning som den som är aktuell i målet vid den nationella domstolen, enligt vilken en treårig preskriptionsfrist gäller för ansökningar om särskilt tjänsteårstillägg som en arbetstagare som utövat sin rätt till fri rörlighet – innan EG-domstolen meddelade sin dom i det ovannämnda målet Köbler – har gått miste om på grund av en nationell lagstiftning som inte var förenlig med gemenskapsrätten.

**Rättegångskostnader**

42 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

**Unionsrätten utgör inte hinder mot en lagstiftning som den som är aktuell i målet vid den nationella domstolen, enligt vilken en treårig preskriptionsfrist gäller för ansökningar om särskilt tjänsteårstillägg som en arbetstagare som utövat sin rätt till fri rörlighet – innan EG-domstolen den 30 september 2003 meddelade sin dom i mål C-224/01, Köbler – har gått miste om på grund av en nationell lagstiftning som inte var förenlig med gemenskapsrätten.**

Underskrifter